

Συλλογή της Νομολογίας

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 1/13 ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 14ης Οκτωβρίου 2014

«Γνωμοδότηση δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ — Σύμβαση για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών — Προσχώρηση τρίτων κρατών — Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 — Αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Κίνδυνος να θιγεί η ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων της Ένωσης και η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος που καθιερώνεται με τους κανόνες αυτούς»

Στη διαδικασία για την έκδοση γνωμοδοτήσεως 1/13,

με αντικείμενο αίτηση γνωμοδοτήσεως δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ, που υπέβαλε στο Δικαστήριο στις 21 Ιουνίου 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Κ. Lenaerts, αντιπρόεδρο, Α. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, Μ. Pešić και J.-C. Bonichot, προέδρους τμήματος, Α. Rosas, J. Malenovský (εισηγητή), Α. Arabadjiev, Μ. Safjan, D. Šváby, Μ. Berger και Α. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Ν. Jääskinen

γραμματέας: Μ.-Α. Gaudissart, προϊστάμενος διοικητικής μονάδας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 1ης Απριλίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον F. Castillo de la Torre και την Α.-Μ. Rouchaud-Joët,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pochet και τους J.-C. Halleux και T. Materne,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Μ. Smolek και E. Ruffer,
- η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Thorning,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την J. Kemper,
- η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Κ. Kraavi-Käerdi,
- η Ιρλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Joyce και την E. McPhillips,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Τ. Παπαδοπούλου,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Μ. Sampol Pucurull και τη Ν. Díaz Abad,

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. Belliard και N. Rouam, καθώς και από τους G. de Bergues και D. Colas,
 - η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τους M. Fiorilli και P. Garofoli, avvocati dello Stato,
 - η Κυπριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Ειρ. Νεοφύτου και Δ. Καλλή,
 - η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. Kalniņš και την D. Pelše,
 - η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον K. Dieninis και την A. Svinkūnaitė,
 - η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,
 - η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Arciszewski και B. Majczyna, καθώς και από την A. Miłkowska,
 - η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Fernandes και τη S. Nunes de Almeida,
 - η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R.-H. Radu, καθώς και από τις A.-G. Vacaru και A. Voicu,
 - η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Ricziová,
 - η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Heliskoski,
 - η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Falk και U. Persson,
 - η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον M. Holt, επικουρούμενο από τους J. Holmes και R. Palmer, barristers,
 - το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τον A. Caiola και την A. Pospíšilová Padowska,
 - το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τους J. Monteiro και A. De Elera,
- αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,
εκδίδει την ακόλουθη

Γνωμοδότηση

1. Η αίτηση γνωμοδοτήσεως που υπέβαλε στο Δικαστήριο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ως εξής:

«Εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης η αποδοχή της προσχωρήσεως τρίτης χώρας στη Σύμβαση για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, η οποία συνάφθηκε στη Χάγη στις 25 Οκτωβρίου 1980 [στο εξής: Σύμβαση της Χάγης του 1980];»

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

2. Άπαντα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη της Συμβάσεως της Χάγης του 1980. Η Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση αυτή.

3. 3. Κατά το άρθρο 1 της Συμβάσεως αυτής: «Η παρούσα Σύμβαση έχει ως σκοπό:
- α) α) να διασφαλίσει την άμεση επιστροφή των παιδιών που μετακινήθηκαν ή κατακρατήθηκαν παράνομα σε ένα από τα συμβαλλόμενα κράτη,
 - β) β) να διασφαλίσει ότι τα δικαιώματα επιμέλειας και επικοινωνίας που υφίστανται κατά το δίκαιο ενός από τα συμβαλλόμενα κράτη θα είναι σεβαστά και στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη.»
4. 4. Το άρθρο 3 της εν λόγω Συμβάσεως ορίζει ότι: «Η μετακίνηση ή η κατακράτηση παιδιού θεωρούνται παράνομες:
- α) α) εφόσον έγιναν κατά παραβίαση δικαιώματος επιμέλειας, αναγνωρισμένου σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλη οργάνωση, είτε αποκλειστικά είτε από κοινού με άλλους, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτηση του και
 - β) β) το δικαίωμα αυτό ησκέιτο πραγματικά, αποκλειστικά ή από κοινού με άλλους, κατά το χρόνο της μετακίνησης ή της κατακράτησης, ή θα είχε ασκηθεί κατ' αυτόν τον τρόπο εάν δεν είχαν επισυμβεί τα γεγονότα αυτά.

[...]»

5. 5. Το κεφάλαιο II της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 αφορά τις κεντρικές αρχές. Κατά το άρθρο της 6, το οποίο περιλαμβάνεται στο εν λόγω κεφάλαιο II, κάθε συμβαλλόμενο στη Σύμβαση αυτή κράτος (στο εξής: συμβαλλόμενο κράτος) ορίζει μια κεντρική αρχή επιφορτισμένη με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται από τη Σύμβαση αυτή. Βάσει του άρθρου της 7, οι κεντρικές αρχές οφείλουν να συνεργάζονται μεταξύ τους και να προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών στα αντίστοιχα κράτη. Ειδικότερα, οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα προσήκοντα μέτρα για να εντοπίζουν ένα παιδί που μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε παράνομα σε άλλο κράτος από εκείνο της συνήθους διαμονής του (στο εξής: παιδί που μετακινήθηκε παράνομα) και για να διασφαλίζουν την εκούσια απόδοση του παιδιού ή να καθιστούν ευχερέστερη τη συμβιβαστική λύση. Οφείλουν επίσης να προλαμβάνουν τυχόν νέους κινδύνους για το παιδί, λαμβάνοντας ή προκαλώντας τη λήψη προσωρινών μέτρων. Κινούν ή διευκολύνουν την κίνηση δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας με σκοπό να επιτύχουν την επιστροφή του παιδιού αυτού και, εφόσον παρίσταται ανάγκη, να καταστήσουν δυνατή την οργάνωση ή την ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, δηλαδή του δικαιώματος να μεταφέρει κάποιος το παιδί για ορισμένο χρονικό διάστημα σε τόπο άλλο από τον τόπο της συνήθους διαμονής του (στο εξής: δικαίωμα επικοινωνίας). Εφόσον παρίσταται ανάγκη, οι αρχές αυτές εξασφαλίζουν, σε διοικητικό επίπεδο, την ακίνδυνη επιστροφή του παιδιού.
6. 6. Το κεφάλαιο III της εν λόγω Συμβάσεως, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επιστροφή του παιδιού», περιλαμβάνει τα άρθρα 8 έως 20.
7. 7. Το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, της ίδιας αυτής Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή η οργάνωση που ισχυρίζονται ότι ένα παιδί μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε κατά παραβίαση δικαιώματος επιμέλειας μπορούν να απευθυνθούν είτε στην κεντρική αρχή του τόπου της συνήθους διαμονής του παιδιού είτε σ' αυτήν οποιοδήποτε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, για να τους παράσχουν τη συνδρομή τους με σκοπό να εξασφαλιστεί η επιστροφή του παιδιού.»

8. Το άρθρο 12 της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 ορίζει τα εξής:

«Εφόσον ένα παιδί μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε παράνομα κατά την έννοια του άρθρου 3 και από τη μετακίνηση ή κατακράτησή του μέχρι τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης ενώπιον της δικαστικής ή διοικητικής αρχής του συμβαλλόμενου κράτους, όπου βρίσκεται το παιδί, διέρρευσε χρονικό διάστημα μικρότερο του ενός έτους, η επιληφθείσα αρχή διατάσσει την άμεση επιστροφή του.

Ακόμη κι αν η δικαστική ή διοικητική αρχή επιλήφθηκε μετά την πάροδο του χρονικού διαστήματος ενός έτους, που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, οφείλει ομοίως να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εκτός αν αποδειχθεί ότι το παιδί έχει ήδη προσαρμοσθεί στο νέο του περιβάλλον.

Εφόσον η δικαστική ή διοικητική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση έχει λόγους να πιστεύει ότι το παιδί έχει μεταφερθεί σε άλλο κράτος, μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία ή να απορρίψει την αίτηση επιστροφής του παιδιού.»

9. Το άρθρο 13 της εν λόγω Συμβάσεως ορίζει ότι: «Παρά τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου, η δικαστική ή διοικητική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν δεσμεύεται να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εφόσον το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή η οργάνωση που αντιτίθεται στην επιστροφή του αποδεικνύει:

- α) α) ότι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή η οργάνωση που είχε τη μέριμνα του προσώπου του παιδιού δεν ασκούσε ουσιαστικά το δικαίωμα επιμέλειας κατά το χρόνο της μετακίνησης ή κατακράτησης ή είχε συναινέσει στη μετακίνηση ή κατακράτηση αυτήν ή την είχε εγκρίνει εκ των υστέρων, ή
- β) β) ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του παιδιού να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε μια αφόρητη κατάσταση.

Η δικαστική ή διοικητική αρχή μπορεί επίσης να αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εάν διαπιστώσει ότι το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή του και έχει ήδη την ηλικία και την ωριμότητα που υπαγορεύουν να ληφθεί υπόψη η γνώμη του.

Κατά την εκτίμηση των περιστάσεων που αναφέρονται στο άρθρο αυτό, οι δικαστικές ή διοικητικές αρχές οφείλουν να λάβουν υπόψη τις πληροφορίες για την κοινωνική κατάσταση του παιδιού που παρέχονται από την κεντρική αρχή ή άλλη αρμόδια υπηρεσία του κράτους της συνήθους διαμονής του.»

10. Κατά το άρθρο 16 της αυτής Συμβάσεως:

«Αφότου τους γνωστοποιηθεί η παράνομη μετακίνηση ενός παιδιού ή η κατακράτησή του κατά το άρθρο 3, οι δικαστικές ή διοικητικές αρχές του συμβαλλόμενου κράτους, όπου το παιδί μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε, δεν μπορούν να κρίνουν επί του κυρίου θέματος του δικαιώματος της επιμέλειας, μέχρι να διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχει περίπτωση επιστροφής του παιδιού κατά την παρούσα Σύμβαση ή μέχρι να διαρρεύσει εύλογο χρονικό διάστημα χωρίς να υπάρξει αίτηση εφαρμογής της Σύμβασης.»

11. Το κεφάλαιο IV της Συμβάσεως της Χάγης του 1980, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα επικοινωνίας», περιλαμβάνει το άρθρο 21. Το εν λόγω άρθρο 21, πρώτο εδάφιο, ορίζει ότι:

«Αίτηση που αποσκοπεί στην οργάνωση ή την προστασία της ουσιαστικής άσκησης ενός δικαιώματος επικοινωνίας μπορεί να απευθύνεται προς την κεντρική αρχή συμβαλλόμενου κράτους κατά τον ίδιο τρόπο όπως η αίτηση επιστροφής του παιδιού.»

12. Το κεφάλαιο V της εν λόγω Συμβάσεως, που φέρει τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», περιλαμβάνει τα άρθρα 22 έως 36, με τα οποία διευκρινίζονται μεταξύ άλλων οι κοινές διατάξεις περί διαδικασίας σχετικά με την επιστροφή παιδιών που μετακινήθηκαν παράνομα και με τις εγγυήσεις ασκήσεως του δικαιώματος επικοινωνίας.
13. Το κεφάλαιο VI της ίδιας Συμβάσεως, που φέρει τον τίτλο «Τελικές διατάξεις», περιλαμβάνει και το άρθρο 38, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Κάθε κράτος μπορεί να προσχωρήσει στη Σύμβαση.

Το έγγραφο της προσχώρησης θα κατατεθεί στο Υπουργείο Εξωτερικών του Βασιλείου των Κάτω Χωρών.

Η Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ στο κράτος που προσχωρεί την πρώτη ημέρα του τρίτου ημερολογιακού μήνα μετά την κατάθεση του εγγράφου προσχώρησης.

Η προσχώρηση δεν έχει αποτελέσματα παρά μόνο στις σχέσεις μεταξύ του προσχωρούντος κράτους και των συμβαλλόμενων κρατών που δηλώνουν ότι αποδέχονται αυτήν την προσχώρηση. Μια τέτοια δήλωση πρέπει επίσης να γίνει από κάθε κράτος που επικυρώνει, αποδέχεται ή εγκρίνει τη Σύμβαση μετά την προσχώρηση. Η δήλωση αυτή θα κατατεθεί στο Υπουργείο Εξωτερικών του Βασιλείου των Κάτω Χωρών. Το Υπουργείο αυτό θα αποστείλει δια της διπλωματικής οδού επικυρωμένο αντίγραφο σε καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη.

Η Σύμβαση τίθεται σε ισχύ, μεταξύ του προσχωρούντος κράτους και του κράτους που δήλωσε ότι αποδέχεται αυτήν την προσχώρηση, την πρώτη ημέρα του τρίτου ημερολογιακού μήνα μετά την κατάθεση της δήλωσης αποδοχής.»

Το δίκαιο της Ένωσης

14. Κατά την αιτιολογική σκέψη 17 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000 (ΕΕ L 338, σ. 1):

«Σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού, η επιστροφή του θα πρέπει να επιτυγχάνεται αμελλητί, και για το λόγο αυτό θα πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει η [Σύμβαση της Χάγης του 1980] όπως συμπληρώνεται με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, και ειδικότερα του άρθρου 11 [...]».

15. Το άρθρο 8 του κανονισμού αυτού ορίζει: «1. Τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το οποίο έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη στιγμή της ασκήσεως της προσφυγής. 2. Η παράγραφος 1 δεν θίγει τις διατάξεις των άρθρων 9, 10 και 12.»
16. Το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού διέπει το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων των κρατών μελών σε περίπτωση απαγωγής παιδιού. Προβλέπει ότι, σε περίπτωση παράνομης μετακινήσεως ή κατακρατήσεως του παιδιού, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του εξακολουθούν να έχουν διεθνή δικαιοδοσία έως ότου το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος μέλος, τηρουμένων των επιπλέον προϋποθέσεων που διαλαμβάνονται στα στοιχεία α' ή β' της διατάξεως αυτής.

17. Το άρθρο 11 του ίδιου κανονισμού ορίζει τα εξής: «1. Όταν ένα φυσικό πρόσωπο, ίδρυμα ή οργάνωση που έχει δικαίωμα επιμέλειας προσφεύγει στις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους προκειμένου να εκδοθεί, βάσει της [Συμβάσεως της Χάγης του 1980], απόφαση για την επιστροφή του τέκνου το οποίο μετακινήθηκε ή κατακρατείται παρανόμως σε κράτος μέλος διάφορο του κράτους μέλους όπου το τέκνο είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση, ισχύουν οι παράγραφοι 2 έως 8.2. Κατά την εφαρμογή των άρθρων 12 και 13 της Σύμβασης της Χάγης του 1980, εξασφαλίζεται ότι παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, εκτός αν αυτό αντενδείκνυται λόγω της ηλικίας του ή του βαθμού ωριμότητάς του. 3. Το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αίτησης επιστροφής ενός παιδιού, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 1, ενεργεί αμέσως στ[ο] πλαίσι[ο] της διαδικασίας σχετικά με την αίτηση, χρησιμοποιώντας τις πλέον σύντομες διαδικασίες τις οποίες προβλέπει το εθνικό δίκαιο.

Ανεξάρτητα από το προηγούμενο εδάφιο, το δικαστήριο εκδίδει την απόφασή του το αργότερο έξι εβδομάδες από την ενώπιόν του κατάθεση της αίτησης, εκτός αν αυτό καθίσταται αδύνατο λόγω εξαιρετικών περιστάσεων. 4. Το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή του παιδιού δυνάμει του άρθρου 13, στοιχείο β', της Συμβάσεως της Χάγης του 1980, εάν διαπιστώνεται ότι έχουν προβλεφθεί τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του τέκνου μετά την επιστροφή του. 5. Το δικαστήριο δεν δύναται να απορρίψει την αίτηση επιστροφής παιδιού αν το πρόσωπο που ζήτησε την επιστροφή του παιδιού δεν είχε δυνατότητα ακροάσεως. 6. Εάν ένα δικαστήριο εκδώσει απόφαση για τη μη επιστροφή του παιδιού, σύμφωνα με το άρθρο 13 της Συμβάσεως της Χάγης του 1980, το δικαστήριο αυτό διαβιβάζει αμέσως, είτε απευθείας είτε μέσω της κεντρικής του αρχής, αντίγραφο της απόφασης μη επιστροφής και συναφή έγγραφα, ιδίως πρακτικά, στο [έχον διεθνή δικαιοδοσία] δικαστήριο ή στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους όπου το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του, κατά τα οριζόμενα στο εθνικό δίκαιο. Τα εν λόγω έγγραφα επιδίδονται στο δικαστήριο εντός μηνός από την ημερομηνία της απόφασης περί μη επιστροφής. 7. Αν τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του δεν έχουν ήδη επιληφθεί κατόπιν αιτήσεως ενός των μερών, το δικαστήριο ή η κεντρική αρχή που λαμβάνει την πληροφορία που μνημονεύεται στην παράγραφο 6 πρέπει να τη γνωστοποιήσει στα μέρη και να τα καλέσει να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους ενώπιον του δικαστηρίου σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση, ώστε το δικαστήριο να εξετάσει το ζήτημα της επιμέλειας του παιδιού.

Με την επιφύλαξη των περί δικαιοδοσίας διατάξεων του παρόντος κανονισμού, το δικαστήριο περατώνει την υπόθεση, εάν παρέλθει άπρακτη η ως άνω προθεσμία. 8. Ανεξάρτητα από απόφαση για τη μη επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 13 της Σύμβασης της Χάγης του 1980, οιαδήποτε μεταγενέστερη απόφαση η οποία διατάσσει την επιστροφή του παιδιού και έχει εκδοθεί από δικαστήριο [που έχει διεθνή δικαιοδοσία] βάσει του παρόντος κανονισμού είναι εκτελεστή σύμφωνα με το κεφάλαιο III, τμήμα 4, προκειμένου να εξασφαλισθεί η επιστροφή του παιδιού.»

18. Κατά το άρθρο 41, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2201/2003:

«Εκτελεστή απόφαση εκδιδόμενη σε κράτος μέλος για το δικαίωμα επικοινωνίας [...] για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό [...] αναγνωρίζεται και εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητάς της και χωρίς η αναγνώριση να μπορεί να προσβληθεί.»

19. Το άρθρο 42, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού ορίζει ότι:

«Εκτελεστή απόφαση εκδιδόμενη σε κράτος μέλος για την επιστροφή του τέκνου [κατά το άρθρο 11, παράγραφος 8, του κανονισμού 2201/2003], για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό στο κράτος μέλος προελεύσεως [...], αναγνωρίζεται σε άλλο κράτος μέλος και μπορεί να εκτελεστεί σε αυτό χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας και χωρίς να μπορεί να προσβληθεί η αναγνώριση.»

20. Το κεφάλαιο IV του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών για θέματα γονικής μέριμνας», περιλαμβάνει τα άρθρα 53 έως 58 αυτού.
21. Κατά το άρθρο 55 του ίδιου αυτού κανονισμού, οι κεντρικές αρχές λαμβάνουν κάθε ενδεδειγμένο μέτρο προκειμένου, μεταξύ άλλων, να παράσχουν πληροφορίες και να συνδράμουν τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας που ζητούν την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεως στην επικράτεια των αρχών αυτών, ειδικότερα όσον αφορά ζητήματα που άπτονται του δικαιώματος επικοινωνίας και της επιστροφής του παιδιού.
22. Το άρθρο 57 του κανονισμού 2201/2003 ορίζει τα εξής: «1. Ο δικαιούχος γονικής μέριμνας μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 55, να υποβάλλει αίτηση συνδρομής στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ή στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του ή ευρίσκεται. Γενικά, η αίτηση συνοδεύεται από όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες οι οποίες μπορούν να διευκολύνουν την εκτέλεσή της. Εάν η αίτηση συνδρομής αφορά την αναγνώριση ή την εκτέλεση μιας απόφασης σχετικά με τη γονική μέριμνα η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, ο δικαιούχος γονικής μέριμνας επισυνάπτει στην αίτηση τις σχετικές βεβαιώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 39, το άρθρο 41, παράγραφος 1, ή το άρθρο 42, παράγραφος 1.2. Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή την επίσημη(-ες) γλώσσα(-ες) των θεσμικών οργάνων της [Ένωσης], πέραν της (των) δικής(-ών) τους, στις οποίες μπορούν να συντάσσονται οι κοινοποιήσεις που απευθύνονται στις κεντρικές αρχές. 3. Η συνδρομή των κεντρικών αρχών σύμφωνα με το άρθρο 55 παρέχεται ατελώς. 4. Κάθε κεντρική αρχή αναλαμβάνει τα έξοδα της.»
23. Κατά το άρθρο 60 του εν λόγω κανονισμού: «Στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που είναι συμβαλλόμενα μέρη του, ο παρών κανονισμός υπερισχύει των ακόλουθων συμβάσεων, στο βαθμό που αφορούν θέματα διεπόμενα από αυτόν:
- [...]
- ε) ε) Σύμβαση της Χάγης [του 1980].»
24. Το άρθρο 62 του ίδιου κανονισμού ορίζει ότι: «1. Οι συμφωνίες και οι συμβάσεις που [διαλαμβάνονται] [...] στα άρθρα 60 και 61 εξακολουθούν να παράγουν αποτελέσματα επί θεμάτων τα οποία δεν ρυθμίζει ο παρών κανονισμός. 2. Οι συμβάσεις του άρθρου 60 και ιδίως η Σύμβαση της Χάγης του 1980 συνεχίζουν να παράγουν αποτελέσματα μεταξύ των κρατών μελών που είναι συμβαλλόμενα μέρη τους, τηρουμένου του άρθρου 60.»

Το πλαίσιο της αιτήσεως γνωμοδοτήσεως

25. Σε διαφορετικές ημερομηνίες, η Δημοκρατία της Αρμενίας, η Δημοκρατία της Αλβανίας, η Δημοκρατία των Σεϋχελών, το Βασίλειο του Μαρόκου, η Δημοκρατία της Σιγκαπούρης, η Δημοκρατία της Γκαμπόν, το Πριγκιπάτο της Ανδόρρας και η Ρωσική Ομοσπονδία κατέθεσαν, διαδοχικώς, έγγραφα προσχωρήσεως στη Σύμβαση της Χάγης του 1980.
26. Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι τα θέματα που άπτονται της διεθνούς απαγωγής παιδιών εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης, εξέδωσε στις 21 Δεκεμβρίου 2011 οκτώ προτάσεις αποφάσεων του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τις δηλώσεις αποδοχής, εκ μέρους των κρατών μελών και προς το συμφέρον της Ένωσης, της προσχωρήσεως των οκτώ αυτών τρίτων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης του 1980.

27. 27.Στο πλαίσιο του Συμβουλίου, η πλειονότητα των εκπροσώπων των κρατών μελών έκρινε ότι δεν υφίσταται νομική υποχρέωση του Συμβουλίου να υιοθετήσει τις προτάσεις αυτές, δεδομένου ότι η Ένωση δεν έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στον οικείο τομέα. Κατά συνέπεια, το Συμβούλιο δεν υιοθέτησε τις εν λόγω προτάσεις.
28. 28.Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή έκρινε προσηκόν να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση γνωμοδοτήσεως δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ.

Επί του παραδεκτού

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

29. 29.Η Τσεχική, η Γερμανική, η Εσθονική, η Ελληνική, η Γαλλική, η Κυπριακή, η Λεττονική, η Λιθουανική, η Αυστριακή, η Πολωνική και η Ρουμανική Κυβέρνηση, καθώς και το Συμβούλιο, φρονούν ότι η αίτηση γνωμοδοτήσεως είναι απαράδεκτη, διότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες δύναται θεσμικό όργανο της Ένωσης να κινήσει τη διαδικασία την οποία προβλέπει το άρθρο 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ.
30. 30.Πρώτον, η αίτηση αυτή δεν αφορά τη σύναψη «συμφωνίας», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, δεδομένου ότι αντικείμενό της είναι η κατάθεση δηλώσεων αποδοχής προσχωρήσεως, βάσει του άρθρου 38, τέταρτο εδάφιο, της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 (στο εξής: δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως).
31. 31.Συναφώς, επειδή οι δηλώσεις αυτές αποτελούν εκτελεστικές πράξεις της Συμβάσεως αυτής, η αίτηση γνωμοδοτήσεως δεν αφορά τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας, αλλά την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών όσον αφορά την εκτέλεση της εν λόγω Συμβάσεως.
32. 32.Εξάλλου, ο όρος «συμφωνία», κυριολεκτικώς, δηλώνει πάντοτε συμβατική πράξη, έννοια που προϋποθέτει τη σύμπτωση δύο δηλώσεων βουλήσεως. Η προσχώρηση, όμως, τρίτου κράτους στην ίδια Σύμβαση και η αποδοχή της προσχωρήσεως αυτής από συμβαλλόμενο κράτος δεν συνιστούν δύο συμπίπτουσες δηλώσεις βουλήσεως, δεδομένου ότι δεν εντάσσονται σε πλαίσιο συμβατικής σχέσεως αμοιβαιότητας. Δεν πρόκειται ούτε για συμπίπτουσες δηλώσεις στο πλαίσιο συνθήκης προσχωρήσεως ούτε για τροποποίηση συνθήκης. Η δήλωση αυτή αποτελεί απλώς εσωτερικό έγγραφο της Συμβάσεως της Χάγης του 1980, το οποίο σκοπεύει τη διεύρυνση του εδαφικού πεδίου εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής.
33. 33.Δεύτερον, η αίτηση γνωμοδοτήσεως δεν αφορά συμφωνία της Ένωσης με τρίτα κράτη, κατά την έννοια του άρθρου 218, παράγραφοι 1 και 11, ΣΛΕΕ. Αφενός, η Ένωση δεν μπορεί να προσχωρήσει στην εν λόγω Σύμβαση, διότι το άρθρο της 38 παρέχει τη δυνατότητα αυτή αποκλειστικώς στα κράτη. Αφετέρου, η Ένωση δεν έχει αρμοδιότητα να καταθέτει δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως.
34. 34.Τρίτον, αρνούμενο να υιοθετήσει τις, προμνημονευθείσες στη σκέψη 26 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, προτάσεις αποφάσεων, το Συμβούλιο αποφάσισε να μην επικυρώσει, όσον αφορά τα οικεία κράτη, τις δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως που αποτελούσαν το αντικείμενο των προτάσεων αυτών, οπότε δεν «εξετάζεται» η σύναψη καμίας συμφωνίας με τα κράτη αυτά, κατά την έννοια του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ.

35. 35.Τέταρτον, η Επιτροπή, με πρόφαση την αίτησή της γνωμοδοτήσεως, επιδιώκει στην πραγματικότητα να θέσει τέλος στην ισχύουσα πρακτική ορισμένων κρατών μελών, τα οποία αποδέχθηκαν ατομικά την προσχώρηση ορισμένων προσχωρούντων κρατών. Σε τέτοια περίπτωση, όμως, η Επιτροπή θα όφειλε να ασκήσει κατά των κρατών μελών αυτών προσφυγές λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ.
36. 36.Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή φρονούν ότι η αίτηση γνωμοδοτήσεως είναι παραδεκτή.

Άποψη του Δικαστηρίου

Επί του χαρακτηρισμού της δηλώσεως αποδοχής προσχωρήσεως ως συστατικού στοιχείου «συμφωνίας»

37. 37.Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', της Συμβάσεως της Βιέννης, της 23ης Μαΐου 1969, περί του δικαίου των συνθηκών, διεθνής συμφωνία μπορεί να συνομολογηθεί είτε με ένα μόνον έγγραφο είτε με δύο ή περισσότερα συναφή έγγραφα. Με τα έγγραφα αυτά, επομένως, μπορεί να δηλώνεται η σύμπτωση βουλήσεων δύο ή περισσότερων υποκειμένων του διεθνούς δικαίου, η οποία με τον τρόπο αυτό επισημοποιείται περιβαλλόμενη τον έγγραφο τύπο.
38. 38.Εν προκειμένω, το άρθρο 38 της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 προβλέπει δύο συναφή έγγραφα, συγκεκριμένα δε αυτό της προσχωρήσεως και εκείνο της δηλώσεως αποδοχής της προσχωρήσεως.
39. 39.Οι βουλήσεις που εκφράζονται με τα δύο αυτά έγγραφα συμπίπτουν ως προς τον σκοπό τόσο του προσχωρούντος στην εν λόγω Σύμβαση κράτους όσο και του κράτους που αποδέχεται την προσχώρηση αυτή, δηλαδή την αμοιβαία δέσμευση κατά το διεθνές δίκαιο περί εφαρμογής της ίδιας Συμβάσεως στις διμερείς σχέσεις τους.
40. 40.Επιπλέον, τα εν λόγω έγγραφα, θεωρούμενα από κοινού, παράγουν το προβλεπόμενο από τα ενδιαφερόμενα κράτη αποτέλεσμα. Κατά το άρθρο 38, πέμπτο εδάφιο, η Σύμβαση της Χάγης τίθεται σε ισχύ μεταξύ του προσχωρούντος κράτους και του κράτους που αποδέχεται την προσχώρηση αυτή την πρώτη ημέρα του τρίτου ημερολογιακού μήνα μετά την κατάθεση της δηλώσεως αποδοχής της προσχωρήσεως.
41. 41.Επομένως, η πράξη προσχωρήσεως και η δήλωση αποδοχής της προσχωρήσεως αυτής, μολονότι καταχωρίζονται σε χωριστά έγγραφα, εκφράζουν, θεωρούμενα από κοινού, τη σύμπτωση βουλήσεως των ενδιαφερομένων κρατών και συνιστούν κατά συνέπεια διεθνή συμφωνία.
42. 42.Καθόσον η δήλωση αποδοχής προσχωρήσεως που καταθέτει κράτος μέλος αποτελεί συστατικό στοιχείο διεθνούς συμφωνίας συναπτομένης με τρίτο κράτος, εμπίπτει στην έννοια της «συμφωνίας», κατά το άρθρο 218, παράγραφοι 1 και 11, ΣΛΕΕ, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι πρόκειται για σύμβαση της οποίας η σύναψη σχεδιάζεται από την Ένωση, κατά την έννοια των ιδίων αυτών διατάξεων.

Επί της ελλείψεως δυνατότητας της Ένωσης να προσχωρήσει στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 και να καταθέτει δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως στη Σύμβαση αυτή

43. 43.Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από την έλλειψη δυνατότητας της Ένωσης να προσχωρήσει στη Σύμβαση της Χάγης του 1980, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, γνωμοδότηση του Δικαστηρίου μπορεί να ζητηθεί, μεταξύ άλλων, επί ζητημάτων που αφορούν την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών για τη σύναψη συγκεκριμένης συμφωνίας με τρίτα κράτη. Υπέρ της ερμηνείας αυτής συνηγορεί και το άρθρο 196, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, γνωμοδοτήσεις

1/03, EU:C:2006:81, σκέψη 112, και 1/08, EU:C:2009:739, σκέψη 109). Εν προκειμένω, η αίτηση γνωμοδοτήσεως αφορά το ζήτημα της αρμοδιότητας της Ένωσης, λαμβανομένων υπόψη των κανόνων δικαίου που αυτή έχει θεσπίσει, να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες διά των δηλώσεων αποδοχής προσχωρήσεως. Δεν αφορά τα εμπόδια που θα αντιμετώπιζε η Ένωση κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς της λόγω των διεθνών κανόνων περί συνάψεως τέτοιων συμφωνιών.

44. 44.Εν πάση περιπτώσει, το ζήτημα της ενδεχόμενης ελλείψεως δυνατότητας της Ένωσης να καταστεί τυπικώς μέρος διεθνούς συμφωνίας στερείται σημασίας. Πράγματι, όταν οι προϋποθέσεις συμμετοχής σε τέτοια συμφωνία αποκλείουν τη σύναψη εκ μέρους της ίδιας της Ένωσης, μολονότι το ζήτημα εμπίπτει στην εξωτερική αρμοδιότητα της Ένωσης, η αρμοδιότητα αυτή μπορεί να ασκηθεί μέσω των κρατών μελών τα οποία θα ενεργούν προς το συμφέρον της Ένωσης (βλ., σχετικώς, γνωμοδότηση 2/91, EU:C:1993:106, σκέψη 5).

Επί του χαρακτηρισμού της δηλώσεως αποδοχής προσχωρήσεως ως συστατικού στοιχείου συμφωνίας «σχεδιαζομένης» κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως γνωμοδοτήσεως

45. 45.Κατά πρώτον, σύμφωνα με το άρθρο 218, παράγραφοι 1 και 11, ΣΛΕΕ, μπορεί να ζητηθεί γνωμοδότηση του Δικαστηρίου σε περίπτωση κατά την οποία σχεδιάζεται η σύναψη συμφωνίας από την Ένωση, στοιχείο που προϋποθέτει ότι η σύναψη σχεδιάζεται από ένα ή πλείονα θεσμικά όργανα της Ένωσης στα οποία έχουν ανατεθεί εξουσίες στο πλαίσιο της διαδικασίας την οποία προβλέπει το άρθρο 218 ΣΛΕΕ. Μεταξύ αυτών των θεσμικών οργάνων καταλέγεται και η Επιτροπή.
46. 46.Εν συνεχεία, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι αίτηση γνωμοδοτήσεως είναι παραδεκτή, ειδικότερα, σε περίπτωση κατά την οποία πρόταση της Επιτροπής σχετική με συμφωνία έχει υποβληθεί στο Συμβούλιο και δεν έχει ανακληθεί κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως γνωμοδοτήσεως ενώπιον του Δικαστηρίου. Αντιθέτως, δεν απαιτείται το Συμβούλιο να έχει ήδη εκδηλώσει, κατά το χρονικό αυτό στάδιο, πρόθεση να συνάψει τέτοια συμφωνία. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αίτηση γνωμοδοτήσεως οφείλεται πράγματι στο θεμιτό ενδιαφέρον των οικείων θεσμικών οργάνων να λάβουν γνώση επακριβώς του εύρους των αντιστοιχών αρμοδιοτήτων της Ένωσης και των κρατών μελών πριν ληφθεί απόφαση όσον αφορά την οικεία συμφωνία (βλ., σχετικώς, γνωμοδότηση 2/94, EU:C:1996:140, σκέψεις 11 έως 18).
47. 47.Επιπλέον, η διαδικασία για την έκδοση γνωμοδοτήσεως δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ σκοπεί, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 44 της γνώμης του, να αποτρέψει τις νομικές περιπλοκές που θα ανέκυπταν σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τα κράτη μέλη θα αναλάμβαναν διεθνείς δεσμεύσεις χωρίς την αναγκαία εξουσιοδότηση, μολονότι, από απόψεως του δικαίου της Ένωσης, δεν έχουν πλέον την απαραίτητη νομοθετική αρμοδιότητα για να θέσουν σε εφαρμογή τις δεσμεύσεις αυτές.
48. 48.Συγκεκριμένα, ενδεχόμενη δικαστική απόφαση με την οποία διαπιστώνεται, κατόπιν της συνάψεως διεθνούς συμφωνίας δεσμεύοντας τα κράτη μέλη, ότι η συμφωνία αυτή δεν είναι συμβατή με την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών της, θα προκαλούσε σοβαρές δυσχέρειες, όχι μόνο εντός της Ένωσης, αλλά και σε επίπεδο διεθνών σχέσεων, και θα μπορούσε να βλάψει τα συμφέροντα όλων των ενδιαφερομένων, περιλαμβανομένων των τρίτων κρατών (βλ., κατ' αναλογία, γνωμοδότηση 3/94, EU:C:1995:436, σκέψη 17, και γνωμοδότηση 1/09, EU:C:2011:123, σκέψη 48).
49. 49.Πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι η δυνατότητα υποβολής αιτήσεως γνωμοδοτήσεως δεν προϋποθέτει την ύπαρξη οριστικής συμφωνίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ένωσης όσον αφορά το ζήτημα αν είναι δυνατή ή προσηκούσα η άσκηση της εξωτερικής αρμοδιότητας της Ένωσης. Συγκεκριμένα, το δικαίωμα που παρέχεται στο Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να ζητούν από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει μπορεί να ασκηθεί μεμονωμένως, χωρίς οποιαδήποτε μεταξύ τους συνεννόηση (βλ. γνωμοδότηση 1/09, EU:C:2011:123, σκέψη 55).

50. 50.Εν προκειμένω, η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο προτάσεις αποφάσεων οι οποίες εξουσιοδοτούν τα κράτη μέλη να καταθέσουν δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως που αφορούν οκτώ τρίτα κράτη. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εξέτασε το ενδεχόμενο συνάψεως εκ μέρους της Ένωσης των οικείων συμφωνιών, μέσω των κρατών μελών τα οποία ενεργούν προς το συμφέρον της Ένωσης. Επιπλέον, ενώπιον του Δικαστηρίου δεν υποστηρίχθηκε ότι οι προτάσεις αυτές έχουν ανακληθεί. Εξάλλου, εάν το Συμβούλιο αντιτάχθηκε στις επίμαχες προτάσεις, οι αντιρρήσεις του δεν στηρίζονται στο αν πρέπει να συναφθούν πράγματι οι συμφωνίες αυτές, αλλά αποκλειστικώς στην πεποίθησή του ότι η Ένωση δεν έχει αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα στον οικείο τομέα. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι διεθνείς συμφωνίες, συστατικά στοιχεία των οποίων αποτελούν οι δηλώσεις αυτές, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως συμφωνίες των οποίων «εξετάζεται» η σύναψη κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως γνωμοδοτήσεως.
51. 51.Η κρίση αυτή δεν αναιρείται από το ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη καταθέσει δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως στον θεματοφύλακα της Συμβάσεως της Χάγης του 1980, κατά τον χρόνο εξετάσεως από το Δικαστήριο της υπό κρίση αιτήσεως. Συγκεκριμένα, μολονότι από τον σκοπό που εκτίθεται στη σκέψη 47 της παρούσας γνωμοδοτήσεως προκύπτει ότι, για να χαρακτηριστεί ως «σχεδιαζόμενη», η οικεία συμφωνία δεν πρέπει να έχει συναφθεί πριν αποφανθεί το Δικαστήριο επί της αιτήσεως γνωμοδοτήσεως, απλώς και μόνον το γεγονός αυτό δεν δύναται αφεαυτού να καταστήσει την αίτηση αυτή εντελώς άνευ αντικειμένου.

Επί της καταστρατηγήσεως της διαδικασίας για την έκδοση γνωμοδοτήσεως

52. 52.Όσον αφορά τα επιχειρήματα του Συμβουλίου και ορισμένων κρατών μελών που αντλούνται από προβαλλόμενη καταστρατήγηση της διαδικασίας για την έκδοση γνωμοδοτήσεως, πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή φρονεί, εν προκειμένω, ότι η Ένωση απέκτησε αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα να καταθέτει δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως στον θεματοφύλακα της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 από της ημερομηνίας θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 2201/2003, δηλαδή της 1ης Αυγούστου 2004, και ότι, από της ημερομηνίας αυτής και εφεξής, τα κράτη μέλη δεν δύνανται πλέον να προβαίνουν σε τέτοια κατάθεση χωρίς την εξουσιοδότηση της Ένωσης. Μεταξύ, όμως, της εν λόγω ημερομηνίας και της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ημερομηνίας εκδόσεως από την Επιτροπή των προτάσεων που προμνημονεύθηκαν στη σκέψη 26 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, τα διάφορα κράτη μέλη κατέθεσαν συνολικά περισσότερες από 300 δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως.
53. 53.Μολονότι, κατά το χρονικό διάστημα αυτό, η Επιτροπή δεν άσκησε καμία προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά των κρατών μελών αυτών λόγω των διαφόρων αυτών ενεργειών τους οι οποίες αμφισβητούνται εμμέσως από την αίτηση γνωμοδοτήσεως, το Δικαστήριο δεν διαθέτει, εντούτοις, καμία συγκεκριμένη και αντικειμενική ένδειξη η οποία θα το οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι, υποβάλλοντας την αίτηση αυτή, η Επιτροπή ενήργησε αποκλειστικώς, ή έστω καθοριστικώς, με σκοπό να καταστρατηγήσει τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 258 ΣΛΕΕ.
54. 54.Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι ορισμένα ζητήματα που εγείρονται στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας εκδόσεως γνωμοδοτήσεως δύνανται να εξετασθούν στο πλαίσιο ενδεχόμενων προσφυγών λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ δεν αποκλείει τη δυνατότητα να υποβληθεί στο Δικαστήριο αίτηση δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ. Η διαδικασία για την έκδοση γνωμοδοτήσεως πρέπει πράγματι να καθιστά δυνατή την επίλυση οποιουδήποτε ζητήματος δυνάμενου να υποβληθεί στη δικαστική κρίση, εφόσον τα ζητήματα αυτά είναι σύμφωνα με τον σκοπό της διαδικασίας αυτής (βλ., σχετικώς, γνωμοδότηση 2/92, EU:C:1995:83, σκέψη 14).
55. 55.Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω, η αίτηση για την έκδοση γνωμοδοτήσεως που υπέβαλε η Επιτροπή πρέπει να κριθεί παραδεκτή.

Επί της ουσίας

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

56. Το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η Ένωση έχει αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα να εκδίδει δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως. Συγκεκριμένα, καταρχάς, η Σύμβαση της Χάγης του 1980 και ο κανονισμός 2201/2003 καλύπτουν τον ίδιο τομέα, δεδομένου ότι αμφότερα τα νομοθετήματα άπτονται ζητημάτων σχετικών με τη διαδικασία επιστροφής παιδιών που έχουν μετακινηθεί παράνομα, το δικαίωμα επικοινωνίας και τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών σε θέματα γονικής μέριμνας.
57. Οι κανόνες αυτοί αποτελούν εν συνεχεία σύνολο αναπόσπαστα συνδεδεμένων μεταξύ τους κανόνων. Βεβαίως, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν έκρινε απαραίτητο να μεταφέρει τις διατάξεις της εν λόγω Συμβάσεως στον κανονισμό αυτό. Ωστόσο, συμπληρώνοντας και ενισχύοντας τις διατάξεις αυτές, τις ενσωμάτωσε εν τοις πράγμασι στον εν λόγω κανονισμό. Επομένως, τόσο το άρθρο 11 του κανονισμού 2201/2003 όσο και τα λοιπά άρθρα του κανονισμού αυτού σχετικά με την επιστροφή παιδιών που έχουν μετακινηθεί παράνομα έχουν το αυτό πεδίο εφαρμογής με την ίδια αυτή Σύμβαση. Μπορούν να τύχουν εφαρμογής μόνον εκ παραλλήλου με τις αντίστοιχες διατάξεις της Συμβάσεως.
58. Τέλος, η αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Ένωσης αφορά το σύνολο της Συμβάσεως της Χάγης του 1980. Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι ορισμένοι κανόνες μπορούν να αποσπασθούν από τη Σύμβαση αυτή, πρέπει να εφαρμοσθεί η αρχή την οποία έχει διατυπώσει το Δικαστήριο στη γνωμοδότησή του 2/91 (EU:C:1993:106), κατά την οποία οσάκις ένας τομέας καλύπτεται ήδη σε μεγάλο βαθμό από κανόνες της Ένωσης, η εξωτερική αρμοδιότητα πρέπει να είναι αποκλειστική. Τούτο, όμως, συμβαίνει εν προκειμένω.
59. Όπως το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή, η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για να θεμελιωθεί αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Ένωσης όσον αφορά τις δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως.
60. Αντιθέτως, η Βελγική, η Τσεχική, η Γερμανική, η Εσθονική, η Ιρλανδική, η Ελληνική, η Ισπανική, η Γαλλική, η Κυπριακή, η Λεττονική, η Λιθουανική, η Αυστριακή, η Πολωνική, η Πορτογαλική, η Ρουμανική, η Σλοβακική, η Φινλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και το Συμβούλιο, φρονούν ότι η Ένωση δεν διαθέτει συναφώς αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα. Επιπροσθέτως, η Ελληνική, η Γαλλική και η Πολωνική Κυβέρνηση διατείνονται ότι η Ένωση δεν έχει καμία αρμοδιότητα στον τομέα αυτό.
61. Πρώτον, η Επιτροπή κακώς επισημαίνει, στην αίτηση γνωμοδοτήσεως, την προβαλλόμενη ύπαρξη ομοιοτήτων μεταξύ του κανονισμού 2201/2003 και της Συμβάσεως της Χάγης του 1980, αντί να εξετάζει τη δέσμευση την οποία αφορά η αίτηση αυτή, δηλαδή τη δήλωση αποδοχής προσχωρήσεως. Η δέσμευση αυτή, όμως, δεν δύναται να θίξει την ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή του κανονισμού αυτού, δεδομένου ότι ο σκοπός της δηλώσεως αυτής είναι διαφορετικός, καθόσον η δήλωση άπτεται της συνεργασίας με τις κεντρικές αρχές των τρίτων κρατών, ενώ ο εν λόγω κανονισμός διέπει μόνον τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών των κρατών μελών.
62. Συγκεκριμένα, οι κεντρικές αρχές που έχουν συσταθεί βάσει της εν λόγω Συμβάσεως συνεργάζονται αμοιβαία κατά τρόπο αυτόνομο, οπότε το γεγονός ότι κεντρική αρχή κράτους μέλους συνεργάζεται με άλλες κεντρικές αρχές τρίτων κρατών ουδόλως επηρεάζει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών δύο κρατών μελών. Ως εκ τούτου, η εκ μέρους κράτους μέλους μονομερής αποδοχή της προσχωρήσεως ορισμένων τρίτων κρατών στην ίδια αυτή Σύμβαση δεν έχει καμία επίπτωση στην ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης στον τομέα της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών αρχών των κρατών μελών.

63. 63.Δεύτερον, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η αίτηση γνωμοδοτήσεως πρέπει να εξετασθεί με γνώμονα τη Σύμβαση της Χάγης του 1980, η ύπαρξη αποκλειστικής εξωτερικής αρμοδιότητας δεν μπορεί να συναχθεί από το ότι το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής φέρεται να καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από αντίστοιχους κανόνες του δικαίου της Ένωσης. Καταρχάς, το κριτήριο αυτό δεν ασκεί εν προκειμένω επιρροή, διότι δεν περιελήφθη εκ νέου στο άρθρο 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, με το οποίο κωδικοποιήθηκε η νομολογία του Δικαστηρίου περί των κριτηρίων αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας. Εν συνεχεία, τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής και του κανονισμού 2201/2003 συμπίπτουν μόνον εν μέρει, τόσο ως προς τη φύση των σχέσεων που διέπονται από τα νομοθετήματα αυτά όσο και ως προς τα πρόσωπα επί των οποίων έχουν εφαρμογή. Τέλος, οι επικαλύψεις που υφίστανται μεταξύ του κανονισμού αυτού και της εν λόγω Συμβάσεως δεν δύνανται να θεμελιώσουν αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης, δεδομένου ότι έχουν γενικό χαρακτήρα και δεν είναι δυνατόν να αποδειχθεί εξ αυτών ότι η ίδια αυτή Σύμβαση επηρεάζει την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού.
64. 64.Τρίτον, μολονότι το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη αποδέχονται την προσχώρηση προσχωρούντος κράτους, ενώ άλλα όχι, ενδέχεται να οδηγήσει σε ανεπιθύμητες καταστάσεις και να έχει ως αποτέλεσμα η δυνατότητα να αντιταχθεί η Σύμβαση της Χάγης του 1980 στα κράτη που προσχωρούν σε αυτήν να διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, τούτο είναι στοιχείο εγγενές στην ίδια τη φύση της Συμβάσεως αυτής και δεν παρακωλύει την προσήκουσα εφαρμογή του ιδίου κανονισμού.

Άποψη του Δικαστηρίου

Επί του αντικειμένου της εξετάσεως εκ μέρους του Δικαστηρίου

65. 65.Διαπιστώνεται καταρχάς ότι, εν προκειμένω, η δήλωση αποδοχής προσχωρήσεως και, κατ' επέκταση, η διεθνής συμφωνία της οποίας αποτελεί συστατικό στοιχείο είναι παρεπόμενες της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 στην οποία στηρίζουν την ύπαρξη και τα αποτελέσματά τους και από την οποία δεν μπορούν επομένως να αποσπασθούν η δήλωση και η συμφωνία αυτή. Συγκεκριμένα, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 39 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, η εν λόγω συμφωνία σκοπεί να καταστήσει δυνατή την εφαρμογή του συνόλου των διατάξεων της Συμβάσεως αυτής στις διμερείς σχέσεις των δύο ενδιαφερομένων κρατών.
66. 66.Ως εκ τούτου, κατά την εξέταση της υπό κρίση αιτήσεως γνωμοδοτήσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που προβλέπει η εν λόγω Σύμβαση.

Επί του αν υφίσταται αρμοδιότητα της Ένωσης

67. 67.Η αρμοδιότητα της Ένωσης να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες μπορεί να απορρέει όχι μόνον από ρητή ανάθεση βάσει των Συνθηκών, αλλά και να απορρέει εμμέσως από άλλες διατάξεις των Συνθηκών και από πράξεις που έχουν εκδώσει, στο πλαίσιο αυτών των διατάξεων, τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Ειδικότερα, οσάκις βάσει του δικαίου της Ένωσης ανατίθενται στα εν λόγω θεσμικά όργανα αρμοδιότητες στο εσωτερικό πεδίο προς επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού, η Ένωση καθίσταται αρμόδια να αναλαμβάνει τις διεθνείς δεσμεύσεις που είναι αναγκαίες για την επίτευξη του σκοπού αυτού, ακόμη και αν δεν υφίσταται ρητή προς τούτο διάταξη (γνωμοδότηση 1/03, EU:C:2006:81, σκέψη 114 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η τελευταία αυτή περίπτωση μνημονεύεται άλλωστε και στο άρθρο 216, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.
68. 68.Πρέπει να επισημανθεί εν προκειμένω ότι η Σύμβαση της Χάγης του 1980 αφορά τη συνεργασία επί αστικών υποθέσεων σε περίπτωση διασυνοριακής μετακινήσεως παιδιών. Υπάγεται επομένως στον τομέα των θεμάτων οικογενειακού δικαίου με διασυνοριακές επιπτώσεις, στον οποίο η Ένωση διαθέτει

εσωτερική αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Η Ένωση άσκησε, εξάλλου, την αρμοδιότητα αυτή εκδίδοντας τον κανονισμό 2201/2003. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Ένωση έχει εξωτερική αρμοδιότητα στον τομέα που αποτελεί αντικείμενο της Συμβάσεως αυτής.

Επί του είδους της αρμοδιότητας

69. 69.Με τη Συνθήκη ΛΕΕ και ειδικότερα το άρθρο της 3, παράγραφος 2, διευκρινίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η Ένωση έχει αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα
 70. 70.Συναφώς, δεν αμφισβητείται ότι η αποδοχή της προσχωρήσεως τρίτου κράτους στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 δεν προβλέπεται από καμία νομοθετική πράξη της Ένωσης και δεν είναι αναγκαία για να καταστήσει δυνατή στην Ένωση την άσκηση της εσωτερικής αρμοδιότητάς της. Κατά συνέπεια, η αίτηση για την έκδοση γνωμοδοτήσεως πρέπει να εξετασθεί με γνώμονα τη διαλαμβανόμενη στο άρθρο 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ προϋπόθεση, βάσει της οποίας η σύναψη διεθνούς συμφωνίας εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης καθόσον «ενδέχεται να επηρεάσει τους κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει [το περιεχόμενό] τους».
 71. 71.Το ζήτημα αν πληρούνται η προϋπόθεση αυτή πρέπει να εξετασθεί υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου, κατά την οποία οι διεθνείς δεσμεύσεις ενδέχεται να επηρεάσουν τους κοινούς κανόνες της Ένωσης ή να μεταβάλουν το περιεχόμενό τους, στοιχείο που δικαιολογεί την ύπαρξη αποκλειστικής εξωτερικής αρμοδιότητας της Ένωσης, σε περίπτωση κατά την οποία εμπίπτουν στον τομέα εφαρμογής των εν λόγω κανόνων (βλ., σχετικώς, αποφάσεις Επιτροπή κατά Συμβουλίου, απόφαση επονομαζόμενη ΑΕΤΡ, 22/70, ΕΥ:C:1971:32, σκέψη 30, Επιτροπή κατά Δανίας, C-467/98, ΕΥ:C:2002:625, σκέψη 82, και Επιτροπή κατά Συμβουλίου, C-114/12, ΕΥ:C:2014:2151, σκέψεις 66 έως 68).
 72. 72.Η διαπίστωση περί του αν υφίσταται τέτοιος κίνδυνος δεν απαιτεί πλήρη σύμπτωση του τομέα τον οποίο καλύπτουν οι διεθνείς δεσμεύσεις και εκείνου της νομοθεσίας της Ένωσης (βλ. γνωμοδότηση 1/03, ΕΥ:C:2006:81, σκέψη 126, και απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, ΕΥ:C:2014:2151, σκέψη 69).
 73. 73.Ειδικότερα, η εμβέλεια των κανόνων της Ένωσης ενδέχεται να θιγεί ή να μεταβληθεί λόγω διεθνών δεσμεύσεων οσάκις οι δεύτερες αφορούν τομέα που ήδη καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από τέτοιους κανόνες (βλ., σχετικώς, γνωμοδότηση 2/91, ΕΥ:C:1993:106, σκέψεις 25 και 26). Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο και αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζουν το Συμβούλιο και ορισμένες κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις, το στοιχείο αυτό εξακολουθεί να ασκεί επιρροή, στο πλαίσιο του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, προκειμένου να εκτιμηθεί αν πληρούται η προϋπόθεση περί του κινδύνου να επηρεασθούν οι κοινοί κανόνες της Ένωσης ή να μεταβληθεί το περιεχόμενό τους (απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, ΕΥ:C:2014:2151, σκέψεις 70, 72 και 73).
 74. 74.Τούτου δοθέντος, καθόσον η Ένωση έχει μόνον δοτές αρμοδιότητες, η ύπαρξη αρμοδιότητας και μάλιστα αποκλειστικής πρέπει να θεμελιώνεται σε πορίσματα που συνάγονται κατόπιν σφαιρικής και συγκεκριμένης αναλύσεως της υφιστάμενης σχέσεως μεταξύ της διεθνούς συμφωνίας της οποίας εξετάζεται η σύναψη και του ισχύοντος δικαίου της Ένωσης. Η ανάλυση αυτή πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους τομείς που καλύπτουν, αντιστοίχως, οι κανόνες της Ένωσης και οι διατάξεις της υπό εξέταση συμφωνίας, οι προβλέψιμες προοπτικές εξελίξεώς τους, καθώς και το είδος και το περιεχόμενο αυτών των κανόνων και διατάξεων, προκειμένου να διακριβωθεί αν η επίμαχη συμφωνία ενδέχεται να θίξει την ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων της Ένωσης και την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος που καθιερώνεται με τους κανόνες αυτούς (βλ. γνωμοδότηση 1/03, ΕΥ:C:2006:81, σκέψεις 126, 128 και 133, και απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, ΕΥ:C:2014:2151, σκέψη 74).
- - Επί της συμπτώσεως μεταξύ των οικείων τομέων

75. Η Σύμβαση της Χάγης του 1980 προβλέπει, ειδικότερα, δύο διαδικασίες, συγκεκριμένα δε τη διαδικασία επιστροφής των παιδιών που έχουν μετακινηθεί παράνομα, αφενός, και τη διαδικασία που σκοπεύει να διασφαλίσει την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, αφετέρου.
76. Όσον αφορά, καταρχάς, τη διαδικασία επιστροφής των παιδιών που έχουν μετακινηθεί παράνομα, τα άρθρα 8 έως 11 της εν λόγω Συμβάσεως διέπουν την υποβολή αιτήσεως επιστροφής ενώπιον της κεντρικής αρχής συμβαλλομένου κράτους, τη διαβίβαση της αιτήσεως αυτής στην κεντρική αρχή του συμβαλλομένου κράτους όπου ευρίσκεται το παιδί και την εξέταση της αιτήσεως αυτής από τις δικαστικές ή διοικητικές αρχές του δευτέρου αυτού κράτους. Το άρθρο 12 της ίδιας Συμβάσεως προβλέπει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι εν λόγω δικαστικές ή διοικητικές αρχές διατάσσουν την επιστροφή του παιδιού αυτού στο συμβαλλόμενο κράτος εντός του οποίου είχε το παιδί τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του. Στα άρθρα 13 και 20 της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 παρατίθενται αναλυτικά οι περιπτώσεις στις οποίες οι αρχές του δευτέρου αυτού κράτους μπορούν να αρνηθούν την επιστροφή του παιδιού και να εκδώσουν απόφαση σχετικώς.
77. Ο κανονισμός 2201/2003 συμπληρώνει και διευκρινίζει, ιδίως με το άρθρο του 11, τους εν λόγω συμβατικούς κανόνες. Ως εκ τούτου, το άρθρο 11, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού επιβάλλει την αρχή της ακροάσεως του ενδιαφερομένου παιδιού κατά τη διαδικασία που προβλέπουν τα άρθρα 12 και 13 της εν λόγω Συμβάσεως. Ομοίως, το άρθρο 11, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού προβλέπει ακριβή προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ληφθεί η απόφαση περί επιστροφής του παιδιού που μετακινήθηκε παράνομα. Επιπλέον, το άρθρο 11, παράγραφοι 4 έως 6, του ίδιου κανονισμού ρυθμίζει τη δυνατότητα δικαστηρίου κράτους μέλους να αρνηθεί την επιστροφή παιδιού βάσει της ίδιας Συμβάσεως, επιβάλλοντας επιπλέον προϋποθέσεις για την άσκηση της δυνατότητας αυτής. Με το άρθρο 11, παράγραφος 8, του κανονισμού 2201/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο 42 του κανονισμού αυτού, καθιερώνεται διαδικασία που καθιστά ευχερέστερη την επιστροφή παιδιών που μετακινήθηκαν παράνομα, συμπληρωματική εκείνης την οποία προβλέπει η Σύμβαση της Χάγης του 1980. Κατά τις διατάξεις αυτές, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία βάσει του εν λόγω κανονισμού δύναται, ανεξαρτήτως αποφάσεως περί μη επιστροφής εκδοθείσας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 13 της Συμβάσεως αυτής, να εκδώσει μεταγενέστερη απόφαση διατάσσουσα την επιστροφή του παιδιού, η οποία είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος διαμονής του παιδιού χωρίς οι αρμόδιες αρχές αυτού του κράτους να έχουν τη δυνατότητα να αντιταχθούν στην εκτελεστότητα αυτή.
78. Από το σύνολο των μνημονευθεισών στην προηγούμενη σκέψη διατάξεων του κανονισμού 2201/2003 προκύπτει ότι οι διατάξεις αυτές είτε βασίζονται στους κανόνες της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 είτε προβλέπουν συνέπειες οι οποίες πρέπει να συναχθούν από την εφαρμογή των κανόνων αυτών. Οι δύο αυτές κατηγορίες διατάξεων αποτελούν επομένως αδιαίρετο σύνολο κανόνων δικαίου που έχει εφαρμογή στις διαδικασίες επιστροφής παιδιών τα οποία μετακινήθηκαν παράνομα εντός της Ένωσης.
79. Όσον αφορά, εν συνεχεία, τη διαδικασία η οποία σκοπεύει να διασφαλίσει την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, από τους κανόνες της Συμβάσεως αυτής μόνο το άρθρο της 21 αφορά ειδικώς το ζήτημα αυτό, διάταξη η οποία απλώς προβλέπει τη δυνατότητα υποβολής των αιτήσεων σχετικά με την εν λόγω άσκηση δικαιώματος στις κεντρικές αρχές των συμβαλλομένων κρατών και επιβάλλει σε αυτές υποχρεώσεις με σκοπό την απρόσκοπτη άσκηση του σχετικού δικαιώματος.
80. Με τον κανονισμό 2201/2003 καθορίζονται ανάλογοι βασικοί κανόνες όσον αφορά την άσκηση του δικαιώματος αυτού. Ειδικότερα, κατά τα άρθρα του 55 και 57, κάθε δικαιούχος γονικής μέριμνας μπορεί να υποβάλει αίτηση συνδρομής για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ή στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ή ευρίσκεται το παιδί.

81. 81.Τέλος, η Σύμβαση της Χάγης του 1980 προβλέπει γενικές διατάξεις οι οποίες είναι κοινές όσον αφορά τις διαδικασίες σχετικά με την επιστροφή του παράνομα μετακινηθέντος παιδιού και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας. Ως εκ τούτου, από τα άρθρα 22 και 26 της Συμβάσεως αυτής προκύπτει ότι οι αρμόδιες αρχές δεν δύνανται να επιβάλλουν, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων, την καταβολή εξόδων ή εγγυήσεως σχετικά με τις διαδικασίες αυτές. Κατά το άρθρο 23 της Συμβάσεως αυτής, δεν απαιτείται καμία επικύρωση ή άλλη διατύπωση στο πλαίσιο των εν λόγω διαδικασιών. Με το άρθρο 24 της Συμβάσεως της Χάγης διευκρινίζεται σε ποιες γλώσσες μπορούν να συνταχθούν οι αιτήσεις περί της εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής οι οποίες απευθύνονται στην κεντρική αρχή του κράτους που είναι αποδέκτης της εκάστοτε αιτήσεως. Επιπλέον, κατά το άρθρο 25 της εν λόγω Συμβάσεως, το πρόσωπο που διαμένει σε συμβαλλόμενο κράτος και υποβάλλει τέτοια αίτηση δικαιούται νομική και δικαστική αρωγή εντός οποιουδήποτε άλλου συμβαλλομένου κράτους υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με τους υπηκόους του άλλου αυτού κράτους ή τους έχοντες τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος αυτό.
82. 82.Ο κανονισμός 2201/2003 προβλέπει παρεμφερείς όρους εφαρμογής όσον αφορά τη διαδικασία επιστροφής του παράνομα μετακινηθέντος παιδιού και τη διαδικασία βάσει της οποίας διασφαλίζεται η άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας. Ειδικότερα, από το άρθρο 57, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού προκύπτει ότι η συνδρομή των κεντρικών αρχών παρέχεται ατελώς. Βάσει του άρθρου 41 του εν λόγω κανονισμού, εκτελεστή απόφαση εκδοθείσα σε κράτος μέλος και παρέχουσα δικαίωμα επικοινωνίας αναγνωρίζεται και εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να απαιτείται η κήρυξη της εκτελεστότητάς της και δεν μπορεί να προσβληθεί. Το άρθρο 42 του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει ανάλογη αναγνώριση των διαλαμβανομένων στο άρθρο 11, παράγραφος 8, του ίδιου κανονισμού αποφάσεων με τις οποίες διατάσσεται η επιστροφή παιδιού. Κατά το άρθρο 57, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, προβλέπεται η δυνατότητα κοινοποιήσεων στις κεντρικές αρχές των κρατών μελών σε γλώσσα διαφορετική από τη δική τους. Τέλος, το άρθρο 50 του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι ο αιτών ο οποίος έτυχε δικαστικής αρωγής ή απαλλαγής από έξοδα και δαπάνες στο κράτος μέλος προελεύσεως απολαύει, στο πλαίσιο των διαδικασιών οι οποίες προβλέπονται από τα άρθρα 41, 42 και 48 του ίδιου κανονισμού και αφορούν την επιστροφή του παράνομα μετακινηθέντος παιδιού και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, την ευμενέστερη μεταχείριση ή την ευρύτερη απαλλαγή από έξοδα και δαπάνες που προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως.
83. 83.Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις του κανονισμού 2201/2003 καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τις δύο διαδικασίες που διέπονται από τη Σύμβαση της Χάγης του 1980, συγκεκριμένα δε τη διαδικασία περί επιστροφής των παράνομα μετακινηθέντων παιδιών και τη διαδικασία που σκοπεί τη διασφάλιση της ασκήσεως του δικαιώματος επικοινωνίας. Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το σύνολο της Συμβάσεως αυτής καλύπτεται από τους κανόνες της Ένωσης.
- – Επί του κινδύνου να επηρεασθούν οι κοινοί κανόνες
84. 84.Όσον αφορά τον κίνδυνο να επηρεασθούν οι κανόνες της Ένωσης από τις διατάξεις της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 και από τις δηλώσεις αποδοχής προσχωρήσεως, λαμβανομένων υπόψη του αντίστοιχου είδους και περιεχομένου τους, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι με τον κανονισμό 2201/2003 θεσπίζονται ομοιόμορφοι κανόνες οι οποίοι δεσμεύουν τις αρχές των κρατών μελών.
85. 85.Αφετέρου, λόγω της συμπτώσεως και του στενού συνδέσμου μεταξύ των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού και εκείνων της Συμβάσεως, ιδίως δε των διατάξεων του άρθρου 11 του ίδιου κανονισμού και εκείνων που περιέχονται στο κεφάλαιο III της εν λόγω Συμβάσεως, οι διατάξεις της δεύτερης ενδέχεται να επηρεάζουν την έννοια, το περιεχόμενο και την αποτελεσματικότητα των κανόνων του κανονισμού 2201/2003.
86. 86.Η κρίση αυτή δεν αναιρείται από το ότι πολλές διατάξεις του εν λόγω κανονισμού και εκείνες της Συμβάσεως μπορεί να είναι κατά τα φαινόμενα συμβατές μεταξύ τους. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι κανόνες της Ένωσης μπορεί να θίγονται από τις διεθνείς υποχρεώσεις ακόμη και σε

περίπτωση κατά την οποία δεν υφίσταται μεταξύ τους αντίθεση (βλ., σχετικώς, γνωμοδότηση 2/91, EU:C:1993:106, σκέψεις 25 και 26, και απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, EU:C:2014:2151, σκέψη 71).

87. 87.Ειδικότερα, η σχέση μεταξύ της Συμβάσεως της Χάγης του 1980 και του κανονισμού 2201/2003 διευκρινίζεται, ιδίως, από το άρθρο 60 του κανονισμού αυτού, βάσει του οποίου ο εν λόγω κανονισμός υπερισχύει της Συμβάσεως στον βαθμό που συμπίπτουν μεταξύ τους τα ζητήματα τα οποία διέπονται από τα δύο αυτά νομοθετήματα.
88. 88.Παρά την υπεροχή που αποδίδεται, όμως, στον κανονισμό 2201/2003, το περιεχόμενο και η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινών κανόνων που θεσπίζονται με τον κανονισμό αυτό ενδέχεται να θιγεί από τυχόν ασύμπτωτες αποδοχές, εκ μέρους των κρατών μελών, προσχωρήσεων τρίτων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης του 1980.
89. 89.Συναφώς, όπως επισήμαναν το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή, εάν τα κράτη μέλη, και όχι η Ένωση, είχαν αρμοδιότητα να αποδέχονται ή όχι την προσχώρηση νέου τρίτου κράτους στη Σύμβαση της Χάγης του 1980, τότε θα υπήρχε κίνδυνος να θιγεί η ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή του κανονισμού 2201/2003, ιδίως δε των κανόνων περί συνεργασίας μεταξύ των αρχών των κρατών μελών, οσάκις περίπτωση διεθνούς απαγωγής παιδιού θα αφορούσε τρίτο κράτος και δύο κράτη μέλη, εκ των οποίων το ένα θα έχει αποδεχθεί την προσχώρηση αυτού του τρίτου κράτους στη Σύμβαση, όχι όμως και το άλλο.
90. 90.Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η αποδοχή της προσχωρήσεως τρίτου κράτους στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης.

Συνεπώς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) γνωμοδοτεί ως εξής:

Η αποδοχή της προσχωρήσεως τρίτου κράτους στη Σύμβαση για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, η οποία συνάφθηκε στη Χάγη στις 25 Οκτωβρίου 1980, εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υπογραφές